

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeinentiis & Præcedentiis

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. XLIX. Algaren. Iurisdictionis. An & quando à Conservatoribus privilegiorum detur appellatio ad solitos Judices appellationis, & præsertim ad Judicem appellationum Sardineæ, Et quatenus detur, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

ALGAREN.
 JURISDICTIONIS
 PRO
 COLLEGIO SOCIETATIS
 JESU,
 CUM
 JUDICE APPELLATIONUM
 SARDINÆ.

Casus decisus per Sac. Congregationem Concilii pro Iudice.

An & quando à Conservatoribus privilegiorum detur appellatio ad solitos Judices appellationis, & præsertim ad Iudicem appellationum Sardinæ, Et quatenus detur, an retardet, & operetur effectum suspensivum, Et an sperni possint inhibitiones.

SUMMARIVM.

- 1 Acti series cum resolutione.
- 2 **F**A Conservatoribus privilegiorum non appellatur, nisi ad Papam, neque ad Legatos delatere.
- 3 Delegatio strictè ad limites verborum intelligenda est.
- 4 Conservatores non sunt Iudices.
- 5 Sed potius viri potentes, & auxiliares.
- 6 Non debent servare ordinem judicium.
- 7 Conservator privilegiorum Societatis Jesu est etiam Iudex, & quando utramque vel unam tantum personam gerere dicitur.
- 8 Laudatur resolutio unius puncti, ut etiam à Conservatoribus appelletur ad Iudicem generalem appellationum.
- 9 Quod Conservatores veniant etiam sub nomine Iudicum.
- 10 Penderatur auctoritas Fagnani super hoc Iudice Sardinia, ac Iudice Crisiate.
- 11 Quod Conservator possit spernere inhibitionem alterius Iudicis, & quando liceat spernere inhibitionem.
- 12 Quando à Conservatoribus detur appellatio suspensiva necesse.
- 13 An violetur Ecclesiastica immunitas exigendo onera à colonis Ecclesiarum.
- 14 Privilegia exemptiva decimarum non suffragantur colonis.
- 15 Immunitas non competit pro oneribus merè realibus, & infixis rei.
- 16 In possessoria retinenda non quaritur de iustitia vel iniustitia, sed attenditur nudum factum.
- 17 In materia immunitatis Ecclesiasticæ Iudices Ordinarii appellationis non possunt inhibere.
- 18 An conservatores debeant obedire inhibitionibus Iudicis appellationis, & abstinere.

DISC. XLIX.

Temporibus *Pii II.* ob navigationis difficultatem, ac periculum, ab Insula Sardinæ ad Urbem, ut illorum Insulanorum gravaminibus confu'leretur, consuevit Sedes Apostolica, ad quinquennium, seu aliud sibi placitum tempus, aliquem Canonicum Cathedralis, vel Metropolitanæ, seu aliam personam in Ecclesiastica Dignitate constitutam deputare in Iudicem generalem per verba præcisa, appellationum in causis omnibus Ecclesiasticis, super quibus definitivis, & interlocutoriis sententiis, & gravaminibus, ab Ordinariis, & Delegatis, ac Iudicibus quibuscumque.

Cum autem in hac diocesi Algaren. Insulæ prædictæ consuetudo esset, quod domini non privilegiati terrarum, eas propria manu vel sumptu colentes, ex teritico aliisque frugibus decimam solverent, pro medietate Episcopo, & pro medietate Comiti de Sedillo hoc jus obtinenti ex concessione Regis *Alphonfi Primi* (id forsitan ex Apostolica concessione obtinentis,) Ubi verò dantur aliis colendæ, ipsorum colonorum onus est, ultra portionem dominicalem, seu verius pensionem in certa frumenti aliarumque frugum quora vel quantitate domino præstendam, quæ ibi vulgò terraticum dicitur, solvere etiam dictam decimam utriusque decimatori respectivè; Cumque ab annis 70. circiter in d. Civitate fundatum esset Collegium Societatis Jesu, cui tam in ipso limine foundationis ab ipomet Comite de Sedillo & aliis, quam successivis temporibus, ex piis dispositionibus, seu aliis titulis, plures tenuræ, seu terrarum petia obvenérunt, Obstantia dedit, stantibus privilegiis Apostolicis huic Societati concessis, de quibus *dec. 101. par. 10. rec. &* frequenter in aliis, super exemptione à solutione decimarum, quod quando Collegium propria manu, vel sumptu hujusmodi terras excoluit, nullam decimam persolvit, quando verò aliis colendas tradidit, exigere consuevit à colonis ad proprium commodum, tam solitam pensionem seu terraticum, quam decimam prædictam.

Nuper autem quidam minister dicti Comitis de Sedillo, ad dictæ decimæ exactionem in ista diocesi deputatus, cum brachio etiam & auctoritate ejustam Magistratus sæcularis, de facto in area exegit à dicti Collegii colonis dictam mediam decimam seu vigesimam, Quare ejusdem Collegii Procuratore recurrente ad Archiepiscopum Ecclesiæ Cathedralis, suorum privilegiorum Conservatorem jam legitimum, & ad formam *Constitutionis 9. Gregorii XV.* deputatum, Hic prævia monitione intra aliquarum horarum spatium facta dicto ministro ad restituendum frumentum, ac aliàs dicendum causam quare declarari non deberet incurtus in censuras contentas in sacris Canonibus, Concilio Tridentino, & Apostolicis Constitutionibus, præsertim Bullæ cænæ, contra usurpatores bonorum Ecclesiasticorum, sive exigentes ab Ecclesiis & Ecclesiasticis onera laicalia, eum notè comparentem, & contumacem declaravit incursum, Et interposita per istum appellatione ad Sanctissimum, aliisque legitimos superiores, Conservator prædictus illam admisit ad devolutivum tantum, Obventisque per appellantem litteris inhibitorialibus à præfato Iudice generali appellationum, sub pænali comminatione ad ulteriora non procedendi, Conservator præterdicens inhibentem in hujusmodi causis non esse

competentem, nullamque habere jurisdictionem, non solum inhibitioni parere neglexit, proeundo ad censuratum publicationem, & cedulorum affixionem, sed etiam eundem citavit tanquam suae jurisdictionis perturbatorem, unde propterea hinc inde unus alterum excommunicavit, ac in alias pœnas incursum declaravit, Atque utroque Curiam adeunte, cum per Sanctissimum negotium remissum fuisset Sac. Congregationi Conc. Trid. Interpretum, per istam duo data fuerunt dubia, Primum generale, *An à sententis, aliisque gestis per Conservatores privilegiorum appellari possit ad dictum delegatum Apostolicum ad universitatem appellationum in ea Insula.*

Et alterum particulare, *An dictus Conservator bene vel male processerit, & utroque proposito sub die 24. Martii 1668. prodiit resolutio dicto Judici generali favorabilis, declarando scilicet quoad primum dubium generale etiam à sententis, aliisque gestis per Conservatores privilegiorum appellari posse ad istum delegatum, eumque in hujusmodi quoque causis esse competentem, cum distinctione tamen, quod in casu manifeste injuriæ appellatio devolutiva solum intraret, non autem suspensiva.*

Et quoad secundum dubium particulare, quod Conservator non bene processisset in spretum inhibitionis ad censuratum publicationem, stante quod non agebatur de casu manifeste injuriæ seu violentiæ, in quo tantum Conservatoribus conceditur facultas ita procedendi, quia tunc appellatio non suspendit.

In ista igitur controversia Ego scribens pro Collegio, & consequenter etiam pro Conservatore, Tanquam Advocatus, quoad dictam primum dubium generale, dicebam hujusmodi delegationem non comprehendere Conservatores privilegiorum, ex duplici fundamento, Primum quia juxta magis communem & receptam opinionem, à Conservatoribus non appellatur, nisi ad Papam, ita ut neque ad Legatum de Latere detur appellatio, quia dicuntur delegati ipsius Papæ, à quibus proinde non nisi ad delegantem appellare licet. *Ancharan. conf. 132. Ruin. conf. 3 lib. 4. Moneta de Conservator. cap. 9. num. 84. & 185. Conferunt dictam eodem tractatu cap. 8. num. 166. & 169. Barbosa de potestate Episcopi alleg. 106. nu. 4. Pasqualig. ad Laurer. de Frauch. tit. de Conservator. qu. 6. nu. 842. & sequen. & ceteri.*

Et secundò, quod delegatio de sui natura strictè, & ad verborum limites intelligenda est, ita ut tantum censetur concessum, quantum in ipsa legitur, *c. significavit, & cap. fin. de rescripti. cap. cum P. & G. de off. deleg. Gloss. in cap. 1. cap. dispendia, & cap. statutum de rescripti. in 6. Greg. decis. 34. numer. 2. & 3. decis. 85. num. 1. & 4. par. 6. rec. & omnes, Undè cum litteræ Apostolicæ delegationis loquantur de appellationibus à sententis & gravaminibus ab Ordinariis, & delegatis, ac iudicibus quibuscumque, & sic de iudicibus, Dicebam proinde, sub hoc nomine non venire Conservatores privilegiorum, quando præsertim non profitentur in vim particularium facultatum sibi competentium assumere partes iudicis, sed remanent in puris terminis Conservatorum, quoniam istis in cap. 1. & finali §. ut autem de officio delegati in 6. expressè inhibetur assumere partes iudicum, ac se ingerere in iis, quæ iudicalem exigunt indaginem, eorum potestate restricta ad compescendas solum manifestas injurias, & violentias, quæ contra formam privilegiorum Religiosis fierent, & cum eodem sensu proceditur per Sac. Conc. Tridentinum Sess. 14. de rescripti. cap. 5. ac habe-*

tur per Rotam in *Cracovien. decis. 184. par. 11. rec. nu. 20. & seqq. & alibi.* Undè propterea eis prohibitum est habere Tribunal erectum ex supra deductis in *Faventina disc. 4.* ita ut tali casu, verè & propriè Conservator dici non diebat iudex, sed potius vir potens, & auxiliator, cum majoribus armis assistens parti, sicut ut se tueatur ab injuriis, & violentiis, juxta terminos *sexus in l. ut vim ff. de justitia & jure.*

Ad quod comprobandum deducebam ea, quæ ex *Canonistis in cap. venerabili, & cap. procuraciones de censibus, & cap. dilecto de sent. excommunicationis in 6.* ac alibi habentur plenè deducta in *Cotronen. consularum, & in Cusentina disc. 47. & 48. hoc eod. tit.* quod scilicet in casu violentiæ & perturbationis, licitum est ipsimet Prelato, qui videtur in hoc pars, extrajudicialiter procedere ad censuras, tanquam per speciem defensionis cum armis Ecclesiasticis, unde distinguitur casus, in quo procedat tanquam iudex, & in quo tanquam pars extrajudicialiter, & in his ultimis terminis esse dicitur Conservator, quando tale officium nudum, & separatum ab illo iudicis gerit.

Undè propterea cum scribentes in contrarium exaggerarent de præcipitanti paucarum horarum; ac penitus inordinato processu, nulla tela iudiciaria servata, Dicebam, etiam cum sensu veritatis, quod posita circumstantia violentiæ & injuriæ manifestæ, prudenter ita gestum esset, quodque potius fuisset error procedendi cum tela iudiciaria, ut bene advertit *Innoc. in dicto cap. venerabili, & sequuntur ceteri, de quibus in d. Cotronen. disc. 47.* ac etiam Rota in secunda illius causæ decisione, ita ut ex ibidem notatis, urbanitas fuerit transmittere, quamvis cum brevi termino, citationem, quæ potius suspicionem inducere potest processus iudicialis, & successivè influere in nullitatem.

Et quamvis scribentes in contrarium objicerent de eodem hujus Societatis privilegio contento in *dicta Constitutione prima Gregorii XIII. per quod Conservatoribus conceditur etiam facultas assumendi partes iudicis, & cognoscendi causas iudicalem indaginem exigentes, quod etiam per argumentum à contrario supponitur per Constitutionem 9. Gregorii XV. per quam confirmata privilegia moderantur in illis causis in quibus Regularis sunt actores; Dicebam tamen, ac etiam in hac parte cum sensu veritatis, nullam adesse implicantiam, quin in eadem persona materiali, duæ concurrant personæ formales, Una nudi & simplicis Conservatoris, extrajudicialiter, & de facto procedentis ut supra, potius tanquam pars seu partis assistens & auxiliator ad defensionem, vim vi repellendo, Et altera iudicis ex facultatibus particularibus, contra vel præter juris dispositionem competentibus ex privilegio juxta *conf. Corn. 15. lib. 3. per tot. cum aliis, de quibus bene apud Uvald. decis. 239. num. 2. alias 616. par. 2. rec. ubi de hac personarum contradistinctione, Ideo dicebam dictam delegationem generalem loquentem de iudicibus, completi quidem Conservatores, quando induunt personam iudicis, atque judicialiter procedunt; secus autem, quando procedendo potius ut pars, nomen iudicis eis non convenit, quia tunc neque conveniunt dictæ delegationis verba, ad quorum limites illa attendenda est ut supra.**

Verùm reflectendo ad veritatem, præmissis non obstantibus, quoad hunc punctum generalem, iusta & probabilis visa est resolutio, quoniam aut standum est in rigore & formalitate verborum, quod semper

ego censui damnabile, aut in substantia verisimilis voluntatis Papæ delegantis, ut verius videtur, ex iis, quæ in aliis materiis ambigua voluntatis desumenda, præsertim verò & frequentius habentur *sub tit. de fidei commissis*, Primo casu, quamvis ex præmissis in stricta juris ratione, non sint iudices, quando hujusmodi Conservatores propriam ac nudam Conservatoris personam gerunt in casu manifestæ injuriæ seu violentiæ, juxta præcisos terminos *c. primi & final. de offic. delegati in 6.* Attamen per *Sac. Conc. Trid. dicta Sess. 14. de refor. cap. 5.* ac etiam per *dictam Constitutionem 9. Gregorii XV.* & alias Apostolicas Constitutiones, adhuc in verbis appellantur *judices conservatores*, unde propterea, stante amplitudine verborum dictæ delegationis, dum post expressos ordinatos & delegatos cum dictione copulativa denotante ampliationem, additur, *ac iudicibus quibuscumque*, ita videtur complexi omnes, qui aliàs in stricta censura sub præcedentibus vocabulis *judicum, ordinariorum, & delegatorum*, non venient, cum aliàs dicta verba ampliativa inepta & otiosa essent, quod in litteris Apostolicis regulariter admitendum non est.

Idem quoque comprobante rationis identitate, quod scilicet, ob navigationis difficultates, & pericula, à gravaminibus appellari vel recursus haberi non potest ad ipsum Papam, unde propterea deputatur in ipsa Insula dictus judex Papæ in hac parte Vicarius Generalis, Ac etiam quia protinus absentem & irrationabilem videtur, ut ille qui est judex à sententiis Episcoporum & Archiepiscoporum, aliorumque majorum Prælatorum, non possit esse judex à gestis per hujusmodi Conservatores, qui ut plurimum sunt viri privati; Ac aliàs, si in verborum rigore standum esset, neque hic esset judex appellationis vel recursuum à gestis per Episcopos aliosque Prælatos extrajudicialiter, quando in propriorum bonorum vel jurium possessione ac fructuum perceptione turbantur, quia tunc non dicuntur gerere personam iudicis sed partis se defendentis ut in allegatis *Cotronen. & Cusemin. hoc. tit. disc. 47. & 48.* & tamen fabulæ species esset id prætereundum vel asserere.

Considerabant aliqui ex Cardinalibus Congreg. deducta per *Fagnan. in cap. studuisti de off. legati ex num. 28. ad finem*, ubi tractando questionem in proposito Commissarii Cruciatæ, num. 48. supponit iudicis Sardinæ auctoritatem etiam supra Conservatores; Et quamvis id asserat incidenter, & præsuppositivè, atque diversæ rationes & circumstantiæ concurrant in dicto casu per eum disputato, ita ut verè dici non possit auctoritas decidens casum, attamen rationes in dicto casu ibi ponderatæ satis influunt, Ac etiam Ego ponderabam satis confidabilem videri prædictum, licet incidens præsuppositum Viri cum tam diuturna praxi adè versati in Sacris Congregationibus Episcoporum, & Concilii, quarum antè luminum privationem Secretarius fuit, ac etiam successivè in gravioribus Curia & Sedis Apostolicæ negotiis; Item quia admissa etiam dicta distinctione, quam Ego, & cæteri pro hac parte scribentes deducebamus, duplicis personæ formalis in eadem persona materiæ ali concurrentis, iudicis scilicet, & Conservatoris, adhuc admittenda est jurisdictio hujus delegati, ut videat, an juxta primam, vel secundam personam processum esset, dum juxta primam ejus jurisdictio inerat, Ideoque merito & cum justitiæ fundamentis ita resolutum fuit, atque quoad hunc primum punctum concors fuit omnium Patrum sententia.

Quoerò ad alium punctum particularem, An

scilicet iste Conservator, bene vel malè processisset, iste punctus tres habebat partes, Unam, an esset competens in ipso negotio principali, qui controversiæ occasionem dedit, citando dictum ministrum Comitibus exactorem decimæ, aliosque in idem cooperantes, eosque declarando incursos in censuras; Alteram circa processum ad ulteriora, non obstante appellatione; Et tertiam circa processum contra ipsummet iudicem appellationis inhibentem.

Ista tertia pars non merebatur discursum, ad effectum substinendi gesta, licet enim Ego scribens tanquam Advocatus, posita, juxta præmissa, non comprehensione casus sub delegatione, dicerem ita istum delegatum remanere virtum merè privatum ad hærentem perturbatoribus, eosque confitentem, & consequenter cadere sub eadem jurisdictione Conservatoris, ut in terminis Conservatoris, ac liciti spectus inhibitionis habetur *decis. 109. & 184. p. 11. r. 66.* Nihilominus reverà hæc erat subtilitas Advocatorum, quoniam esse non debet in facultate inferioris interpretandi potestatem superioris inhibentis spectando inhibitionem, quæ sive justa, sive injusta, est timenda, nisi quando defectus jurisdictionis esset notorius & indubitatus, in quibus terminis procedunt *d. dec. 109. & 184. p. 11. cum similibus*, secus ista circumstantia cessante, quia tunc spectat ad superiorem declarare ut *dec. 275. & 292. ead. par. 11. & cæpius*, Multò minus assumendo partes iudicis contra ipsummet Superiorem & inhibentem, illum excommunicando, ac ad alias pœnas condemnando, Unde propterea considerabam superius deducta super non comprehensione casus sub dicta delegatione, solum suffragari debere ad inducendam quamdam probabilem credulitatem, excusantem à temeritate redolente delictum positivum & punibile.

Quoerò ad alias duas partes, illarum determinatio pendebat ab eodem principio, An scilicet per dictum ministrum Comitibus illata esset violentia & injuria manifesta, quo posito, concors pariter erat Patrum sententia, appellationem ad dictum iudicem dari ad solum effectum devolutivum, non suspensa executione, Tum quia ita exigit subjecta materia processus, magis extrajudicialis quàm judicialis; Tum etiam quia in hujus societatis privilegio registrato in *dicta Constitutione prima Gregorii XIII.* expressè disponitur, hujusmodi Conservatores ad executionem, appellatione postposita, procedere posse, Secus autem ubi non essemus in dicto casu injuriæ seu violentiæ manifestæ, quoniam tunc, licet ex eadem Constitutione, tanquam ex particulari privilegio, hujusmodi Conservatores procedere possint tanquam iudices, nihilominus in proposito duplex obstabat defectus inevitabilis, unus præcipitantiæ seu omnino inordinati processus tali casu necessarii, & alter, quia hujusmodi iudicum facultates moderatæ sunt per *dictam Constitutionem 9. Gregorii XV.* quando Regulares sunt actores, firmis solum remanentibus eorum facultatibus in iis casibus, in quibus sunt rei.

Super dicto igitur puncto, an scilicet essemus necne in casu injuriæ, & violentiæ manifestæ, satis varia fuerunt vota, major tamen pars prævaluit pro negativa, ex eo fundamento, quod hujusmodi decimæ exactio facta non esset ab ipsis Regularibus privilegariis, sed à colonis sæcularibus, unde propterea, neque Ecclesiasticæ immunitatis, neque privilegiorum violatio aliqua adesse dicebatur, cum illud remortum seu indirectum præjudicium quod ex colonorum oneribus, vel respectivè exemptione resultat ob invitatio-

tionem

nem ad conducendum pro majori pensione per Ecclesiasticos considerari solitum, etiam in Curia per doctos, & iudicos Prælatos & Cardinales non habeatur in consideratione, ex his quæ habentur frequenter *sub tit. de regalibus* ad materiam vectigalium, eorumque exemptionis, præsertim in *Mantuanæ disc. 57.*

Contrarium verò in hac facti specie ad effectum de quo agebatur, mihi videbatur probabilis, unde propterea, resolutio in hac parte non placuit, non quidem ex defectu dicti assumpti in genere, sed ex defectu applicationis ad factum, Quoniam juxta facti seriem initio insinuatam, nil colonorum interest hanc decimam potius ipsi Collegio domino tertiarum quam præfato decimatori solvi & e contra, cum ipsi, si vè uni si vè alteri eam solvere debeant, unde propterea exactio prædicta facta per dictum decimatorem, directe & immediatè percipit interesse Ecclesiæ, ac diminutionem consuetæ perceptionis fructuum ex ejus bonis, ita ut propriè intrare videatur exemplum traditum per *Innoc. in cap. venerabilis de consibus* reassumptum per *Hofstien. Fagnan. & alios in cap. procurrationes extra eodem*, cum in aliis in dicta *Cotronei*. ubi scilicet Prælati impeditur in ea perceptione fructuum vel jurium, in cujus possessione reperitur.

Licet enim ex quodam usu loquendi in regione, Collegium præstationem à colonis (sub duplici titulo seu vocabulo exigere dicatur, uno scilicet *terratici*, id est pensionis, cæteris omnibus dominis non privilegiatis solvi consuetæ, & altero decimæ, ut potè loco illius decimæ, quam aliàs coloni non privilegiatorum solvunt utrique decimatori ut supra, Attamen verè, & in effectu, tota est unica major pensio, ita per cessationem alterius oneris decimatorii adaucta, & sic principaliter, directe, & immediatè est exigere, non à colonis, sed ab ipso Collegio privilegiato, cum laicali auctoritate & de facto.

Adversus hæc, duplex intrabat ratio dubitandi, Una quod si ista est decima spiritualis, regulariter Parocho debita, ita ex privilegiis vel antiqua consuetudine transfusa in Episcopum & Comitem, tunc privilegia Apostolica exemptiva suffragantur solum Religiosis privilegiatis, quando sua manu & sumptu eorum bona colunt, secus quando aliis locant, seu colenda tradunt, quoniam privilegia non suffragantur affectuariis seu colonis, ut est certum ac receptum principium de quo hodiè non dubitatur, ut pluries in sua materia *sub tit. de decimis*, potissimè quia iidem coloni seu affectuarii illam de facto solvunt, unde privilegia ut potè concedentia totam exemptionem passivam, non extendenda sunt ad jus activum exigendi decimam ab aliis, Ad instar eorum, quæ supra *hoc eodem titulo* frequenter habentur de privilegiis exemptivis à jurisdictione passiva, non tribuentibus jurisdictionem activam.

Altera verò dubitandi ratio erat, quod si istud onus non proveniret ratione decimæ spiritualis ut supra, sed esset laicale ex auctoritate Regis (cujus tamen contrarium probabilius videbatur ob præsumptionem regulariter in contrarium militanem, ut scilicet in dubio decimæ præsumantur potius spirituales, etiam ob participationem Episcopi,) adhuc tamen tanquam onus merè reale ratione dominii ipsis bonis infixum, & invariabile transire in quemcumque possessorem quamvis privilegiatum & Ecclesiam, unde propterea, nec immunitatis, nec privilegiorum violatio adesse dicitur, juxta celebres decisiones in *Brundusi, na gabella coram Penia inter suas dec. 1079. & Alben. gabella coram Merlino inter suas dec. 902.* cum a-

liis, de quibus in *Hydruntina exemptionis seu onerum, & in Mediolanen. Imbottarius sub tit. de Regalibus ad materiam Vectigalium disc. 50. & 51.*

Neutra tamen difficultas in proposito, & ad effectum de quo agebatur obstabat, quoniam quicquid esset de una vel altera in peritorio super pertinentia hujusmodi juris decimandi, Attamen certum erat, per tempus notabile, Collegium reperiri in hac possessione, in qua etiam alios Religiosos & Ecclesiasticos reperiri supponebatur, unde propterea non poterat de facto in ea perturbari, vel auctoritate propria, vel detertius cum illa magistratus secularis.

In possessorio enim non quaeritur de justitia vel injustitia tituli seu negotii principalis, sed attenditur nudum factum possessionis, in qua possessor est manutentendus, donec ser. servandis per judicem possessoris competentem, cum re judicata vel tribus conformibus, defectus tituli seu peritorii derogatur, seu terminetur, potissimè verò ubi possessio est temporis considerabilis, quo casu ea est manutentibilis etiam in materiis habentibus juris resistantiam, neque unquam exceptio boni juris attenditur, nisi ubi est certum, & indubitatum per rem judicatam vel confessionem, ita ut certa sit negativa contrariæ possibilitatis seu probationis in iudicio ordinatio peritorii juxta propositiones hodiè planas & in foro quotidianas, & quæ possibilitas in præfati videbatur satis verisimilis ex eo quod supponebatur ejusdem Comitibus ascendente fuisse unum ex fundatoribus seu benefactoribus, unde potuit hoc jus in limine foundationis concedi, satis id comprobante observantia; Et nihilominus ubi etiam certum esset dicti Collegii malum jus, ita unjustus possessor dicendus Collegii, ac prædonis jure censendus, adhuc tamen non poterat de facto & laicali auctoritate in ejus possessione turbari, illa que spoliari, sed id faciendum erat ser. ser. coram Judice Ecclesiastico competenti, unde propterea requisitum manifestæ injuriæ & violentiæ, quinimò & illud evidens violationis Ecclesiasticæ immunitatis sine dubio verificari videbatur.

Et ex qua ultima circumstantia, violationis scilicet immunitatis Ecclesiasticæ, observabam in isto casu particulariter dicti iudicis appellationum inhibitionem sperni potuisse, illumque carere jurisdictione, quoniam post erectionem Sac. Congregationis Immunitatis Ecclesiasticæ, si vè ex decretis Apostolicis, si vè ex illis ejusdem Congregationis, aut ex inconcussa observantia, certum est, in his materiis, Metropolitanos, aliosque iudices appellationis se non ingerere, sed gravaminum cognitionem privativè spectare ad ipsam Sac. Congregationem, licet de hoc dubitari posset, an procedat extra Italiam. Unde ex pluribus dicta resolutio quoad secundam partem super isto casu particulari & in ordine ad gesta per Conservatorem contra dictum laicum exactorem & perturbatorem, reflectendo ad veritatem, non placuit; Nimirum tamen indiscretus modus Conservatoris non solum procedendo ad publicationem censurarum inhibitione non obstante, sed etiam excommunicando, atque ad aliarum pœnarum condemnando dictum Judicem appellationum, ac superiorem inhibitionem satis, nocuit; Illud tamen firmatum fuit, quod ubi agitur de violentiis, & injuriis manifestis, ita ut Conservator privilegiorum verè & propriè procedat tanquam talis, non detur appellatio suspensiva, secus autem ubi aliam induendo personam, procedit tanquam judex.

Verùm observabam id rectè procedere ad execu-

landum ab attentatis vel nullitate executionem, quæ antè inhibitionem infra tempus datum ad appellandum, vel etiam post interpositam appellationem facta esset, illamque sustinendam, secus autem quoad facultatem inhibendi, ac obligationem parendi inhibitioni, & abstinendi ab ulteriori executione, donec per eundem inhibentem, vel alterum superiorem dicta inhibitiō moderetur, ut docet praxis quotidiana, etiam in processibus executivis obligationis cameralis, vel litterarum Apostolicarum, aut possessorii summarissimi manutentionis, cum similibus in, quibus appellatio suspensiva sit regulariter prohibita, ex duplici clara ratione, Una quia inhibitiō sive iusta, sive iniusta est timenda, neque in libito subditi, & inhibiti positum esse debet eam interpretari, aut alias iudicare ut supra, & altera, quia sæpius, etiam in his iudiciis & processibus executivis, juxta quotidianam praxim utriusque signaturæ, gratiæ, & iustitiæ, & Cameræ admittitur appellatio etiam suspensiva ratione iniustitiæ, seu ex alio motivo, igitur expectandum est iudicium inhibentis vel alterius superioris, & interim abstinendum, Atque in hac specie ad superiorem pertinet inspicere an intrarent necne termini manifeste iniuriæ, & violentiæ, ita ut ille qui sub nomine Conservatoris processerat, personam iudicis potius, quam veri & proprii Conservatoris, ex negotii qualitate gereret, ideoque difficile est iudicium superioris in hoc effugere.

- 5 Oppidum Sermoneta est intrâ districtum, & quid de illo Seria.
- 6 A finibus spiritualibus non inferitur ad temporales, & e contra.
- 7 Vicinitas regulatur ab ipsa Ecclesia Cathedrali, cuius situatio attendenda est.
- 8 Quomodo consideretur Vicarius Urbis, & in quo fundatur ejus jurisdictio intrâ districtum.
- 9 An jurisdictio Vicarii correctâ sit per Concilium Tridentinum.

D I S C. L.

Per atrato delicto in Oppido Sermonetæ hujus Terracinen. Diocesis, Curia Episcopalis per inquisitionem processum formavit contra prætenfos delinquentes, quos partes offensæ quærelarunt in Tribunali Vicarii Urbis, à quo pariter efformatus fuit processus, Ortaque controversia super causæ cognitione in Signatura iustitiæ, credo eam fuisse remissam Ordinario, ex fundamento præventionis, cui, data etiam cumulativa à dicto Tribunali prætenfa intrâ totum districtum, locus est; Curia enim Episcopalis processerat ad citationem, per quam receptum est præventionem induci. *Farinac. q. 7. nu. 56. Carleval. de iudiciis tom. 1. disput. 2. nu. 879. Greg. dec. 27. & 94. Burau. & adden. dec. 109.*

Et quamvis ex parte dicti Tribunalis diceretur sibi magis cognitionem competere stante accusatione partis offensæ, nihilominus ubi res non est integra, quo solo casu intrat quæstio prælationis inter accusationem & inquisitionem, quia processum sit ad citationem, cessat omnis difficultas ex plenè deductis per *Tondut. de prævent. par. 2. cap. 50. nu. 9. cum sequen. & ita passim servat praxis Urbis, in qua multa ad sunt Tribunalia hujusmodi cumulativam habentia, quod ubi concurrat citatio realis, seu verbalis, casus remanet extrâ difficultatem, potissimè ex eo quod, quicquid de stricto jure statutum sit, de consuetudine tamen in omni ferè delicto proceditur per inquisitionem ex deductis per *Farinac. q. 1. n. 10.**

In hac autem disputatione actum quoque fuit de puncto, per Signaturam tamen non determinato, ut potè extrâ causæ necessitatem, dum ex dicta præventionem cessabat difficultas, An scilicet dicta cumulativa quæ intrâ districtum Urbis competit Tribunali Vicarii, in concursu Ordinariorum, aliorumque Judicum primæ instantiæ non obstante dispositione *Sac. Conc. Tridentini Sess. 24. de reformat. cap. 20.* locum haberet in isto casu, in quo agebatur de delicto commisso in dicto oppido Sermonetæ, quod est intrâ districtum, dum illud est diocesis Terracinen. cuius Cathedralis est absque dubio ultra 40. miliaria, & sic qualis locus attendi debeat ad effectum inspiciendi, an versaremur intrâ vel extrâ districtum.

Et in hoc scribentes, pro dicto Tribunali Vicarii deducebant firmata in specie in *Terracinen. fideicommissi decis. 1. Othoboni*, ubi occasione statutorum de filiis in conditione positus firmatur tanquam certa hujus Oppidi situatio intrâ districtum, ut in effectu est, Tum à notorio itineris experimento, Tum etiam quia etiam de Terra *Sezia*, quæ per plura miliaria magis distat, est sub dubio, apud *Burau. dec. 326. num. 5.* & fortè probabilior est affirmativa, cum me dubi, tante illa Communicata ita actissetur, ita etiam docente praxi Tribunalis Capitoli seu Senatoris, undè

TERRACINEN,
JURISDICTIONIS

PRO

CURIA EPISCOPALI

CUM

TRIBUNALI VICARII URBIS

*Casus disputatus in Signatura Iustitiæ,
& credo resolutus pro Curia
Episcopali.*

De jurisdictione Vicarii Urbis intrâ districtum, etiam in causis primæ instantiæ in concursu Ordinariorum loci, & de præventionem inter eos.

Et quid si ipsa Ecclesia Cathedralis sit extrâ districtum, intrâ quem tamen sit locus diocesis, ubi patratum est delictum, seu aliàs causa tractetur, An scilicet qualitas districtualis, & distantia, regulanda sit ab ipso loco particulari, vel potius ab ipsa Cathedrali.

SUMMARIVM.

- 1 Acti series.
- 2 Per citationem inducitur præventio.
- 3 Quis præferatur, ubi unus procedit per accusationem, alter per inquisitionem.
- 4 An loci existentes intrâ districtum sub Cathedrali, quæ sit extrâ illum, cadant sub jurisdictione Vicarii.